

Asia: VN/20209/2021

Selvitys järjestöjen varainhankinnan avustamisesta ja tukemisesta valtionavustustoiminnassa

Lausunnonantajan taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Muu viranomainen

Selvitys ja sen teemat

1. Mitä mieltä olet järjestöjen varainhankinnan tilasta ja tulevaisuudesta? Asiaa tarkastellaan selvityksen toisessa luvussa.

Pohjois-Pohjanmaan liitto ja sen järjestöneuvottelukunta kiittävät mahdollisuudesta antaa lausunto järjestöjen varainhankinnan avustamisesta ja tukemisesta valtionavustustoiminnassa.

Varainhankinnan merkitys ja tärkeys on järjestösektorilla noussut kautta linjan. Pienet ja keskisuuret järjestöt jäävät helposti väliinputoajiksi yleisessä varainhankinnan kehityksessä. Tuloksekas varainhankinta edellyttää paljon resursointia, ja myös riskinottoa. Tuloksekas varainhankinta perustuu suunnitelmallisuuteen ja ennakoivaa työtä on yhtä kaikki pystyttävä resursoimaan. Varainhankintaa tulee olla mahdollista tehdä julkisella tuella, ja valtionavustusta tulee voida käyttää myös varainhankintaan.

Pohjois-Pohjanmaan liiton ja sen järjestöneuvottelukunnan näkemyksen mukaan varainhankinta on aivan liiaksi keskittynyt ammattimaisille toimijoille. Varainhankinnan tila on eri järjestöissä hyvin erilainen. Hyvin suurella osalla järjestöistä ei ole erikseen palkattua henkilökuntaa varainhankintaan, tai henkilöresurssi on hyvin pieni. Keskittävä kehitys näyttää trendinomaisesti jatkuvan, mistä seuraa se, että yhä harvemmat ja suuremmat järjestöt saavat yhä suuremman osan lahjoitettavista varoista.

2. Mitä havaintoja sinulla on järjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvistä käytännöistä ja niitä koskevasta sääntelystä? Asiaa tarkastellaan selvityksen neljännessä luvussa.

Suomalainen järjestelmä, jossa on lähes sata valtionapuviranomaista, ei ole tarkoituksenmukainen. Ministeriöt ja lukuisat keskusvirastot toimivat asiassa hyvin eri tavalla, mikä asettaa järjestöt eriarvoiseen asemaan. Havaintonamme on se, että myöntävien tahojen käytänteet poikkeavat liian paljon toisistaan. Pohjois-Pohjanmaan liitto ja sen järjestöneuvottelukunta peräänkuuluttaa tasapuolisesti kaikkia järjestöjä kohtelevaa yhtenevää ja läpinäkyvää järjestelmää.

Nykyisellään oma varainhankinta leikkaa avustuksia, esimerkiksi kuntien avustukset. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että tarkoitus olisi kannustaa järjestöjä kehittämään omaa varainhankintaa.

3. Mitä asioita järjestöjen varainhankinnan avustamisessa ja tukemisessa sekä valtionavustusten myöntämisessä on otettava huomioon? Asiaa tarkastellaan selvityksen viidennessä luvussa.

Järjestelmää tulee muuttaa siten, että valtionavustusta on mahdollista käyttää varainhankinnan kehittämiseen. Asia tulee selvittää. Varainhankinnan kehittämiseen esitetyt toimet myös hyödyttävät järjestöjä eri tavoin, koska järjestöt ovat keskenään hyvin heterogeenisiä. Ennakoimattomuutta lisää myös eri hallitusohjelmien erilaiset linjaukset suhteessa järjestöjen asemaan. Eväitä yhtenäiseen ja kestäväan, läpinäkyvään ja poliittista vaikuttamista irralliseen järjestelmään antaa kehitettävä yhtenäinen digitalisoitu valtionavustusprosessi.

4. Minkälaisia vaikutuksia arviot käsiteltävillä keinoilla olevan? Asiaa tarkastellaan selvityksen kuudennessa luvussa.

Pohjois-Pohjanmaan liitto näkee kohtuullisten palkkakustannusten määrittelyn hyvänä asiana, joka lisää tasa-arvoa järjestöjen kesken. Maakuntaliitto ja sen järjestöneuvottelukunta näkee kannatettavana asiana myös varallisuuden arvioinnin ja sen vaikutuksen määrittelyn jaettavien avustusten suuruuteen. Näkemyksemme mukaan kohdennettu erityisavustus varainhankinnan käynnistämiseen tai kehittämiseen olisi sellainen keino, joka mahdollistaisi järjestöjen varainhankinnan todellisen kehittämisen. Avustus tulisi suunnata erityisesti sellaisille järjestöille, joilla ei tällä hetkellä ole resursseja varainhankintaan tai ne resurssit ovat pienet.

5. Miten järjestöjen autonomiaa pitäisi turvata ja kuinka järjestöjen toimintaedellytyksiä tulisi varmistaa valtionavustustoiminnassa? Asiaa tarkastellaan selvityksen liitteessä.

Järjestöjen ja avustusta jakavien viranomaisten täytyy käydä säännöllistä ja rakentavaa vuoropuhelua avustusehdoista ja toimintaedellytyksistä huomioiden järjestöjen erilaisuus (koko, omat resurssit, varallisuus, toimintaympäristö, palveluverkko jne.).

Järjestötyöhön suuntautuvien avustusten myöntäminen tulee olla kestävä ja pitkäjänteistä yli hallituskausien sekä täysin riippumatonta politiikasta ja poliittisista valtasuhteista.

Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Anna yleistä palautetta selvityksestä tai kommentoi järjestöjä koskevan valtionavustustoiminnan kehittämistä ja yhdenmukaistamista.

Järjestökentän merkitys koko yhteiskunnalle ja hyvinvoinnille kasvaa voimakkaasti. Toiminnan ennakkoinnin arvaamattomuus ja reagointikyky toimintaympäristön nopeisiin muutoksiin täytyy olla mahdollista, vaikka tavoitteena on pitkäjänteinen poliittisista suhdanteista riippumaton kestävä valtionaputoiminta.

Kaikkien toimijoiden pienistä yhdistyksistä suuriin valtakunnallisiin järjestöihin tulee pystyä tasapuoliseen ja oikeudenmukaiseen valtionavulla tuettuun varainhankintaan. Tämä on mahdollista vain valtionavustustoiminnan ohjeistuksen ja mahdollisen omavastuuosuuden määrittelyn ollessa yhdenmukaista kaikkien avustusta jakavien viranomaisten taholta. Parhaiten tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus varmistuu järjestöjen säännöllisellä kuulemisella, pitkäjänteisyydellä, riittävällä viestinnällä, avoimuudella ja läpinäkyvyydellä sekä yhdellä digitaalisella avustusportaalilla. Digitaalisten ratkaisujen avulla voidaan merkittävästi vähentää varainhankinnan avustamisesta aiheutuvan suunnittelun, hakemisen, raportoinnin ja päällekkäisyyksien aiheuttamaa työmäärää ja kustannuksia sekä hakijan että jakavan viranomaisen taholta.

Tapaninen Ilpo
Pohjois-Pohjanmaan liitto - Pohjois-Pohjanmaan liitto ja sen
järjestöneuvottelukunta